

Savolaista kotiseuduntutki musta.

Savotar IV. Eteläsavon kansankulttuuria. Julkaissut Savolainen Osakunta. Toim. *Toini-Inkeri Kaukonen ja Niilo Väätäinen*. 1949. 223 s.

Teoksen alussa on Martti Ruudun lyhyt tutkielma Savon vanhasta etelärajusta. Erään vuodelta 1535 peräisin olevan asiakirjan jäljennöksen perusteella kirjoittaja on suorittanut rajankäynnin ja tullut siihen tulokseen, että Savon muinainen eteläraja Mäntyharjun Naulasaaresta Saimaalle vastaa jotenkin täsmällisesti Pikkuvihän jälkeistä valtakunnanrajaa, kun sen sijaan rajan loppuosan tarkka määrittely mainitun asiakirjan vääntyneiden paikannimien perusteella on epävarmempaa. Useimmat teoksen muista kirjoituksista ovat osakunnan v. 1936 Taipalsaarelle tekemän tutkimusretken tuloksia, kansatieteellisiä kuvauksia. Topi Nurmi on kirjoittanut seikkaperäisen kuvauksen Taipalsaaren maanviljelyksestä, tervan- ja viinanpoltosta ja Toini Lakio eteläisen Saimaan kalastuksesta. Viimeksimainitussa tutkielmassa on mielenkiintoinen tieto nuotan perän yläpuolella olevasta perä- eli lokkalaudasta, joka oli tehtävä »maannoususta», maanalaisesta petäjänjuuresta, koska uskottiin sen parhaiten suojelevan nuottaa vihamielisiltä silmääjiltä. Samantapaisia uskomuksia liittyy perälautaan muuallakin maassamme. Toini Kohvakka-Järvi on kuvannut yksityiskohtaisen tarkasti Taipalsaaren vanhaa ruokataloutta, samoin Sylvi Sääski taipalsaarelaisten kulkuneuvoja ja Toini Lakio toisessa tutkielmassaan ristiinalaisia kosinta- ja häätäpoja. Teoksen lopussa on kaksi Toini-Inkeri Kaukonen kirjoittamaa laajahkoa esitystä, toinen Taipalsaaren, toinen Kangasniemen kansanomaisista rakennuksista. Kirjoittaja on käsitellyt kaikki kansanomaiset rakennukset ja seurannut niiden kehitystä aina nykypäiviin asti. Erityistä huomiota on kiinnitetty asuinrakennukseen ja sen kasvamiseen yksinäisestä savutupa-asumuksesta kaksitupaisen rakennuksen välityksellä nykyisiksi tyypeiksi. Vielä viime kymmenluvun lopulla on Kangasniemellä ollut 15 asuttavassa kunnossa olevaa savutupaa. Viimeksimainittuihin tutkielmiin sisältyy vertailuainesta myös Ristiinasta, Pieksämäeltä ja Hirvensalmelta. Teoksessa on runsas ja tieteellisesti arvokas eri kirjoituksia valaiseva kuvitus.

V. TALA